

Agnes en Axel
Maccus

Lesbrief

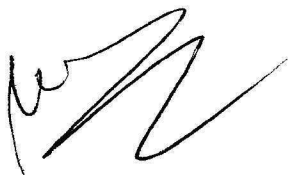
Rotterdam, oktober 1997

Geachte docent

Om het theaterbezoek voor iedereen zo plezierig mogelijk te laten verlopen, hechten wij er belang aan dat de leerlingen voorbereid naar de voorstelling gaan kijken. Hierbij vindt u informatie over theaterbezoek en de voorstelling. Wij zijn op de hoogte van uw volle lesprogramma en hebben daarom een korte brief geschreven die bestemd is voor de leerlingen. Het kost maar weinig tijd om die in de klas voor te lezen.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking,

Hoogachtend,
namens de SKVR-Theaterschool,

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, connected strokes. The signature appears to be 'Riet van Weijen'.

Riet van Weijen

PS

Ter kennisgeving sturen wij u ook de uitgebreide achtergrondinformatie die we van de theatergroep ontvingen. Als u extra tijd wilt uittrekken om dieper in te gaan op de voorstelling, bevelen wij u dit materiaal van harte aan.

Lesbrief voor de groepen 7 en 8

Binnenkort gaan jullie met de hele groep naar een toneelvoorstelling in Hal 4. Misschien zijn jullie wel eens eerder met de klas of met ouders in een theater geweest, maar het kan ook de eerste keer zijn.

De Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam, die de toneelvoorstellingen voor kinderen organiseert, vindt het belangrijk dat jullie vooraf een paar dingen weten. Vandaar deze brief.

In het theater

Nadat je het theater bent binnengekomen, hang je je jas en je tas aan de kapstok. Als het nodig is, kun je nog even naar de wc. Nadat de voorstelling begonnen is kan dat niet meer.

Voordat de voorstelling begint, wijst iemand van het theater je je plaats in de zaal aan. Als het licht uitgaat, begint het echt. Het publiek wordt stil, de spelers komen in beweging.

Toneel is anders dan tv

Kijken naar een toneelstuk is anders dan kijken naar tv.

Kunnen jullie een paar verschillen noemen?

Een tv kun je harder zetten, een toneelstuk niet.

Een tv kun je uitzetten als je geen leuk programma vindt. Of je zapt. Of je gaat naar je kamer als de rest van de familie het wel wil zien. Als je een toneelstuk niet mooi vindt, moet je rekening houden met zo'n tweehonderd andere kinderen, die het misschien wel mooi vinden. Je kunt niet weglopen, zoals thuis. Je moet rustig blijven zitten tot de voorstelling is afgelopen.

Als je tv kijkt, kun je rustig chips en andere lekkere dingen eten en drinken, zonder dat de spelers daar last van hebben. Die horen je niet. Maar in een theaterzaal valt het kleinste geluid op. Daarom mag je alleen in de foyer eten en drinken en niet in de zaal.

Door al die regels lijkt tv kijken misschien leuker. Toch heeft een toneelstuk veel voordelen. Het is live, levend, dus je kunt de acteurs zelf echt zien. En het beeld is veel groter dan op het kleine kastje thuis.

Bij een tv-film of soapserie kan er nooit wat misgaan. Alles is van tevoren opgenomen. Als acteurs zich bij de opname vergissen, wordt het soms wel tien keer overgedaan en opnieuw opgenomen. Bij een toneelstuk moet een acteur alles op het moment zelf oplossen.

Op tv gaan de dingen soms zo snel dat je er moe van wordt. Je krijgt nauwelijks de tijd om je eigen fantasie te laten gaan, om even weg te dromen, om te denken: goh, dat overkomt mij ook wel eens ...

Toneel lijkt soms wel betovering. Met behulp van belichting, eenvoudige decorstukken en kostuums kan al een heel andere wereld opgeroepen worden. Al is het podium niet veel groter dan jullie klaslokaal, toch kun je je in de bergen wanen, in een griezelig spookhuis, of in een piepklein keldertje.

Een voorstelling maken

Voordat een toneelstuk voor publiek gespeeld wordt, moet er veel gebeuren. Weten jullie wie er allemaal aan een toneelstuk meewerken?

(Toneelspelers, een regisseur, een tekstschrijver, een decorontwerper en -bouwer, een lichtontwerper, een kostuumontwerper en -maker, iemand die affiches en folders maakt, iemand die de voorstelling moet verkopen aan theaters, soms iemand die er lesboekjes bij maakt voor de scholen.)

Er bestaan niet zo heel veel toneelteksten voor kinderen, maar gelukkig worden er wel voorstellingen gemaakt. Vaak gaat het zo dat een regisseur of groep een idee heeft waar een toneelstuk over zal moeten gaan. Daar wordt dan een stuk over geschreven. Vervolgens worden de rollen verdeeld en kunnen de repetities beginnen. De regisseur repeteert dan zes tot acht weken met de acteurs. Zij moeten de tekst leren, hun rol leren spelen, weten waar en hoe ze in het decor moeten zitten, staan, lopen of dansen. Uiteindelijk moeten ze alles steeds weer kunnen herhalen, want een voorstelling moeten ze soms wel honderd keer spelen.

Tijdens de repetities zijn anderen druk bezig met het te ontwerpen van decor, kostuums en lichtplan (kijk als je de zaal in komt maar eens naar omhoog, hoeveel lampen daar wel niet hangen!) en (soms) de muziek bij de voorstelling. Als alles dan klaar is, komt het spannende moment dat de voorstelling voor het eerst officieel voor publiek wordt gespeeld: de première.

Binnenkort zijn jullie het theaterpubliek, samen met kinderen van andere scholen.

Hal 4

Hal 4 is een theater op het terrein van het oude Drinkwaterleidingbedrijf (het DWL-terrein). Aan het eind van de vorige eeuw, rond 1880, werd de watertoren in gebruik genomen om Rotterdam van schoon drinkwater te voorzien. Hal 4 (de vierde hal vanaf de watertoren) was vroeger een machinewerkplaats. Alle pompen en motoren die nodig waren om het water uit de Maas te zuiveren werden er gerepareerd en onderhouden. In 1978 is het Drinkwaterleidingbedrijf verhuisd. De oude gebouwen zijn daarna omgebouwd tot woningen en werkruimtes.

Sinds die tijd is Hal 4 een theater. Een theater met verschillende mogelijkheden. Omdat het een soort grote lege doos is, kunnen er ook film- en videoproducties worden gemaakt. Als er een toneelvoorstelling is, zoals jullie er binnenkort kunnen zien, dan wordt er een tribune neergezet voor het publiek. Niet een tribune met harde houten stoeltjes, maar met comfortabele zitplaatsen. Een paar jaar geleden stond de tribune nog in de Rotterdamse Schouwburg. Een garderobe is er niet. Je kunt je jas onder je stoel leggen tijdens de voorstelling.

Veel plezier in Hal 4.

Agnes en Axel, een droomspel

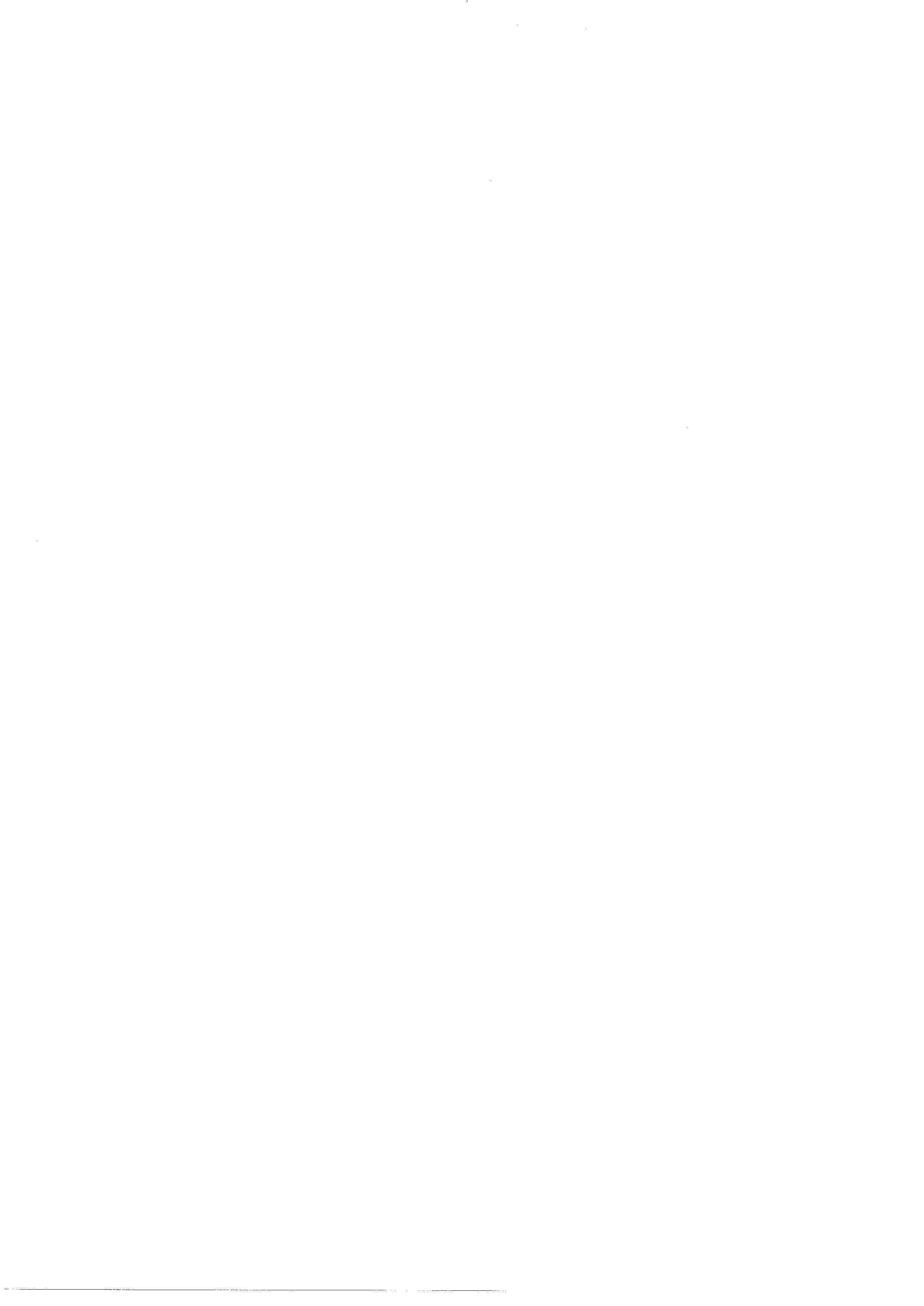
Jullie gaan in Hal 4 naar de muziektheatervoorstelling *Agnes en Axel, een droomspel*, gespeeld door theatergroep Maccus. *Agnes en Axel* wordt gespeeld door vijf acteurs en drie muzikanten. De tekst is van Roel Adam, Jos van Kan regisseert.

- Zo lang ze zich kan herinneren woont Agnes in een groot en oud huis. Het heeft altijd bestaan en zal nooit vergaan. Denkt ze. Ze is erg verbaasd als ze hoort dat grote delen van het huis onbewoonbaar worden verklaard. Als haar vader ziek wordt, trekt hij zich terug op de zolderetage. Vanaf die tijd verbiedt hij zijn dochter de toegang tot de andere vertrekken. Als Agnes merkt dat er een verband bestaat tussen de ziekte van haar vader en het verval van het huis, gaat ze op onderzoek uit.
- Zo lang hij zich kan herinneren woont Axel met zijn moeder in de kelder van een groot en oud huis. Hoe groot en oud het huis is, weet Axel niet. Hij is nog nooit zijn bed uit geweest, want hij kan niet lopen. Op een nacht als Axel de slaap niet kan vatten, staat er een onbekend meisje in zijn kelderkamertje. Het is Agnes. Ze vraagt hem het onmogelijke: samen met haar op zoek gaan naar de oplossing voor de ziekte van haar vader en de problemen van het vervallen huis.
- Maar het onmogelijke gebeurt: Agnes en Axel gaan samen op onderzoek uit. Ze ontdekken dat het enorme huis geen doods gebouw is, maar leeft. Ze ontmoeten andere bewoners van het huis, die hen voor raadsels en opgaven stellen. Agnes en Axel verliezen elkaar en komen weer samen. Ze huilen, maar lachen ook. En ze zingen. Het is een zoektocht door een huis dat leeft en zich voedt met de dromen van de bewoners. Wat de kinderen beleven is even wonderlijk als onverwacht.

Roel Adam ging bij het schrijven van de tekst van dit nieuwe Nederlandse toneelstuk uit van *Droomspel*, en toneelstuk van August Strindberg. Micha Hamel componeerde de muziek, voor viool, hobo en trombone. *Agnes en Axel, een droomspel* is een muzikale familievoorstelling voor iedereen vanaf acht jaar.

Agnes en Axel, een droomspel

Tekst:	Roel Adam
Regie:	Jos van Kan
Muziek:	Micha Hamel
Spel:	Hans Somers, Has Drijver, Willemijn van der Ree, Maaïke van der Meer, Medina Schuurman
Muzikanten:	André Dienske, Willem van Baarsen en Toon van de Vorst
Dramaturgie en educatie:	Berthe Spoelstra
Toneelbeeld:	Jan Ros
Kostuums:	Dorien de Jonge
Licht:	Henk van der Geest

THEATERGROEP

macculus

DOCENTENHANDLEIDING
bij de voorstelling

*Agnes en Axel,
een droomspel*

INHOUD

Inleiding

Samenvatting van het toneelstuk

Achtergrond informatie over de schrijver

Opdrachten om in de klas aan te werken:

Dag 1

Dag 2

Voorstellen voor een nagesprek

Extra suggesties

COLOFON

Berthe Spoelstra

Rob Kruijff

Saskia Koenders

Theatergroep Maccus

Consulent Kunstgebouw

Stagiaire Theatergroep Maccus

Delft, oktober 1997

INLEIDING

Binnenkort gaat u met uw klas naar de voorstelling *Agnes en Axel, een droomspel* van Theatergroep Maccus. Dit begeleidend materiaal is bedoeld om u enkele suggesties aan de hand te doen hoe u het theaterbezoek met de kinderen kunt voorbereiden.

Wij gaan er van uit dat een theatervoorstelling voor zichzelf moet spreken. De vragen die wij willen oproepen, moeten in de voorstelling zelf naar voren komen. Toch maken we begeleidend materiaal bij onze voorstellingen. De kans dat het publiek 'opener' is, wordt daarmee groter. Daarom richten we ons voornamelijk op de voorbereiding van de voorstelling. Deze moet echter wel simpel blijven: het materiaal ondersteunt immers de voorstelling en heeft geen kunstzinnig doel op zichzelf.

Het doel van de voorbereiding is de kinderen nieuwsgierig te maken naar de voorstelling. Er wordt een indruk gegeven van de sfeer en het taalgebruik van het verhaal. Daarnaast wordt wat verteld over de inhoud van het stuk en worden de belangrijkste personages geïntroduceerd. Voor veel kinderen zal het één van de eerste keren zijn dat zij in een schouwburg komen. Daarom is een deel van de voorbereiding gericht op het theaterbezoek zelf.

Agnes en Axel, een droomspel gaat over een heleboel dingen tegelijk, maar vooral over hoe je naar de werkelijkheid en naar dromen kunt kijken. De voorbereiding richt zich daar dan ook op. Voor ieder kind is er een programmaboekje. Deze kunt u uitdelen in de klas. Hierin staan een aantal teksten en afbeeldingen. Deze komen niet direct uit de voorstelling, maar ze hebben er wel mee te maken. De teksten en de beelden verwijzen naar de inhoud en de thematiek van de voorstelling. Alleen de citaten van Agnes en Axel komen echt uit het toneelstuk.

De voorbereiding is verdeeld over twee dagen, elke dag ongeveer een uur. Maar u kunt er natuurlijk ook meer tijd aan besteden. U kunt zelfs de reken-, teken- en taallessen in het teken van dromen stellen. Daartoe worden achter in deze handleiding kort enkele extra suggesties gedaan. In deze handleiding staan verder: een samenvatting van het toneelstuk, achtergrondinformatie over de schrijver en enkele suggesties voor een nagesprek dat u zelf in de klas kunt houden.

Het lijkt ons het meest effectief als u de voorbereiding doet op de dagen direct voordat u met uw groep de voorstelling bezoekt. De 'spelregels van het theaterbezoek' kunt u het best op de dag zelf bespreken. Maar het belangrijkste is natuurlijk de voorstelling. Het is leuk en spannend om met z'n allen naar het theater te gaan. De voorbereiding is een voorproefje.

Veel plezier bij de voorstelling!
Namens alle medewerkers van Theatergroep Maccus,

Berthe Spoelstra (dramaturgie en educatie)

SAMENVATTING VAN HET TONEELSTUK

Het verhaal begint bij Agnes. Zij woont met haar vader op de zolder van een groot, oud huis. Het huis is haar vaders domein: hij is de Witte Koning. In dit koninkrijk zijn dromen belangrijk. Zonder dromen kan de Witte Koning niet regeren. De broer van de Witte Koning, de Zwarte, woont ook in het huis. Hij vindt dat het nu zijn beurt is om te regeren. Daarom vernietigt hij alle dromen. De twee broers hebben een afspraak: zodra de laatste dromer verdwenen is, mag de Zwarte de kroon overnemen. Op een dag hoort Agnes dat er nog maar één dromer over is: Axel. Om haar vaders kroon en het huis te redden, verlaat Agnes de zolder. Ze moet Axel vinden.

Axel woont samen met zijn moeder in de kelder van het oude huis. Hij is ziek en ligt altijd in bed. Toch weet Agnes hem over te halen met haar mee te gaan. Samen gaan Agnes en Axel op pad om een oplossing te zoeken voor de problemen van het huis. Langzaam verschuift de aandacht steeds meer naar Axel. De toeschouwer merkt dat het verhaal lijkt op een droom. Het is Axels droom. Hij droomt over zijn vader: een zeeman die lang geleden is omgekomen in het poolijs. Axel droomt dat hij eerst zijn eigen vader moet vinden, voordat hij Agnes' vader en het huis kan redden. Na veel omzwervingen vinden Agnes en Axel uiteindelijk Axels vader. Dan kan het gevecht tegen de Zwarte niet langer worden uitgesteld. Axel en zijn vader nemen het op tegen de Zwarte en winnen. Het rijk van de Witte Koning is gered.

Dit verhaal gaat over de strijd tussen goed en kwaad. Aan het begin van dit verhaal is het evenwicht daartussen verstoord. Agnes en Axel trachten de balans te herstellen. De Witte Koning staat voor een wereld waarin dromen en fantasie het kunnen opnemen tegen de kille, harde wereld van de Zwarte. Dit is dan ook een verhaal vol verlangen: een utopie over een wereld waarin iedereen de ruimte krijgt om te leven en te dromen.

Dit is ook een verhaal over de dood. Het gaat over Axel die heel erg ziek is en dood gaat. Vijf minuten voor hij sterft, droomt hij over een boek dat hij aan het lezen was. In zijn droom vult hij de avonturen uit het boek aan met elementen uit zijn eigen leven. Aanvankelijk blijft de klok op vijf voor twaalf steken, maar aan het einde van het stuk slaat hij toch. Dan neemt Axel afscheid van zijn moeder en gaat hij met zijn vader mee de dood in. Axel probeert in die laatste vijf minuten in het reine te komen met het leven en maakt hij zich klaar voor de dood. Voor Axel is de strijd tussen wit en zwart letterlijk een gevecht op leven en dood. Hij verdedigt het rijk van de Witte Koning met zijn leven. Als hij samen met zijn vader de Zwarte verslagen heeft, kan hij sterven. Zijn offer is niet voor niets: ook al is het afscheid moeilijk, Axel laat een huis vol leven en fantasie achter. Een wereld waarin het kwaad voorlopig bedwongen is.

Dromen zijn ongrijpbaar. Ze zijn afkomstig uit het gebied van het hart. En toch kunnen ze even waardevol zijn als waarnemingen uit het wakende leven. Is het dagelijks leven eigenlijk wel zoveel echter dan de associatieve wereld in onze dromen? Dromen en de werkelijkheid horen bij elkaar. Ze vullen elkaar aan. Op die manier wil ook toneel, met al z'n persoonlijke associaties, een aanvulling zijn op het dagelijks leven. Deze voorstelling wil aanzetten tot nadenken over dat ongrijpbare gebied van dromen en de gedachten van het hart.

Dit verhaal is ook opgebouwd als een droom. Gebeurtenissen worden schijnbaar toevallig aan elkaar geregen. Tijd en plaats zijn anders dan in de werkelijkheid. Het is net een mozaïek: een vlechtwerk van woorden, beelden en muziek.

De bedoeling van het programmaboekje is dat de kinderen het toneelstuk als een droom zien. Zij moeten de logica van het verhaal zélf zoeken. Raadsels ontcijferen, daar gaat het om. U moet de oplossing van het raadsel natuurlijk niet van te voren aan de kinderen vertellen, anders is de spanning eraf.

ACHTERGROND INFORMATIE OVER DE SCHRIJVERS

Over Strindberg, schrijver van *Een droomspel*

Johan August Strindberg werd op 22 januari 1849 in Stockholm (Zweden) geboren. Hij kwam uit een groot gezin. Zijn vader was scheepsmakelaar en zijn moeder dienstbode. Toen hij ongeveer veertig jaar oud was, schreef Strindberg een boek over zijn eigen leven. Het heette *De zoon van een dienstbode*. In dat boek staat dat zijn vader een strenge man was, voor wie Strindberg en zijn broers en zussen bang waren. Zijn moeder was wel heel liefdevol, maar ze ging helaas dood toen Strindberg pas dertien jaar was. Strindberg schreef dat hij altijd is blijven verlangen naar de liefde en de troost van zijn moeder.

Strindberg is vooral beroemd geworden met zijn toneelstukken. De bekendste toneelstukken zijn: *Juffrouw Julie*, *Naar Damaskus*, *Dodendans* en *Spooksonaten*. In 1901 schreef hij *Een Droomspel*. Dit is het toneelstuk dat Roel Adam bewerkte tot *Agnes en Axel; een droomspel*.

Ondanks het feit dat Strindbergs werk en zijn persoon omstreden waren, werd hij zeer populair. Op de avond van zijn drieënzestigste verjaardag, 22 januari 1912, liepen er tienduizend mensen met brandende fakkels onder zijn balkon door om hem te eren.

Strindberg was naast toneelschrijver ook schilder, journalist en leraar en hield hij zich bezig met alchimie en occultisme. Hij woonde in verschillende landen en steden in de wereld. Alleen al in Stockholm woonde hij in 24 verschillende huizen. Toen hij stierf, huurde hij een kamer in een huis dat de Blauwe Toren werd genoemd. Daar is nu een museum over hem ingericht. Hij is driemaal getrouwd geweest en had vijf kinderen: Karin, Greta, Hans, Kerstin en Anne-Marie. August Strindberg was een rusteloze man. Hij veranderde vaak van mening. Dat kwam omdat hij vond dat je altijd moest blijven nadenken. Hij kon ook erg kwaad worden en had regelmatig vulkanische uitbarstingen. Soms had hij zijn 'gekte' niet meer in de hand. Dan hoorde hij stemmen in zijn hoofd. Ook zei hij vaak dat hij zelfmoord wilde plegen, maar dat deed hij nooit. Strindberg stierf uiteindelijk op 14 mei 1912 aan maagkanker. Hij was toen 63 jaar.

Over Roel Adam, schrijver van *Agnes en Axel; een droomspel*

Roel Adam werd geboren in 1953. Vanaf 1976 werkte hij bij de theatergroepen Lijn Negen, Theater Eldorado en Huis aan de Amstel. Roel Adam is schrijver, regisseur en acteur. Maar hij vindt zichzelf meer een theatermaker dan een toneelschrijver. Onlangs speelde hij in een toneelstuk dat ook in Rusland (in het Russisch!) werd opgevoerd.

Hij schreef veel toneelstukken. De belangrijkste zijn: *Onweer*, *De dood van de Olifant*, *De Koning en de Rest* (naar 'De koning sterft' van Ionesco), *Over Morgen*, *Nachthemd* (naar 'De kleine Prins' van De Saint-Exupéry) en *Peer Gynt* (naar het gelijknamige stuk van Ibsen). Nu heeft hij in opdracht van Theatergroep Maccus het toneelstuk *Een Droomspel* van de Zweedse schrijver August Strindberg bewerkt. Zijn bewerking heet: *Agnes en Axel, een droomspel*.

Er zijn een heleboel verschillen tussen deze twee toneelstukken. Een groot verschil is dat het toneelstuk van Strindberg alleen over Agnes gaat. Het toneelstuk van Roel Adam gaat ook over Axel. Een ander verschil is dat Strindberg alleen voor volwassenen schreef. *Agnes en Axel; een droomspel* is voor kinderen én voor volwassenen geschreven. Sommige dingen zijn dus nog hetzelfde gebleven, andere dingen zijn helemaal anders geworden. In ieder geval gaat het nog steeds over leven en dromen.

OPDRACHTEN OM IN DE KLAS AAN TE WERKEN

DAG 1

Nodig: per kind één programmaboekje, pen en papier.

Tijdsduur: ongeveer een uur.

A) Vertel de kinderen dat ze naar het theater gaan en een voorstelling gaan zien van Theatergroep Maccus. Het toneelstuk heet *Agnes en Axel, een droomspel* en is geschreven door Roel Adam.

- Deel de programmaboekjes uit.

- Laat elk kind het programmaboekje rustig voor zichzelf doorbladeren en lezen.

Vertelt u de kinderen dat ze mogen beginnen met lezen en kijken waar ze willen. Ze mogen het boekje helemaal op hun eigen manier bekijken. Geeft u ze ruim de tijd (ongeveer tien minuten).

- Bedenk daarna met z'n allen waar de voorstelling over zou kunnen gaan.

B) Hou kort een gesprekje over dromen. Het gaat vooral om de eerste associaties die dromen oproepen. Vraag bijvoorbeeld:

- Wie herinnert zich wel eens een droom?

- Wat is je lievelingsdroom?

- Wat is de naaste of engste droom die je je herinnert?

- Waarom denk jij dat een akelige droom een 'nachtmerrie' genoemd wordt?

- Wie heeft er nog nooit gedroomd (of herinnert zich dat niet?)

- Als je wel zou dromen, wat zou je dan het liefste willen dromen?

C) U leest voor of vertelt:

In dromen kan veel gebeuren. Dingen die in het echt niet kunnen, lijken in een droom soms heel gewoon. Je kunt in een droom bijvoorbeeld zomaar ineens op een andere plek zijn. Net stond je nog op een vol schoolplein, dan ineens fiets je helemaal alleen door een bos. Ook de tijd verloopt anders in een droom. Ineens is het midden in de nacht, terwijl je net nog droomde dat het ochtend was.

In dromen kunnen dingen zomaar veranderen. Twee mensen worden samen één, of één persoon splitst zich ineens in tien verschillende mensen. In dromen kan de buurman ineens veranderen in je beste vriend of vriendin. Of misschien hoor je ineens muziek, terwijl het net nog stil was. Dan is de sfeer plotseling anders. Net was het nog vrolijk, nu hangt er opeens een dreigende sfeer. In een droom kunnen vreemde dingen gebeuren. Je komt bijvoorbeeld iemand zonder gezicht tegen, of je kunt met dieren praten. Misschien droom je wel eens dat je kunt vliegen. In je droom is dat dan heel gewoon. Dromen vertellen helemaal op hun eigen manier een verhaal. Dat is meestal een heel grillig verhaal. Droomverhalen hebben helemaal hun eigen regels.

D) U leest voor of vertelt:

Kies nu één foto uit. Welke vind jij de interessantste, de spannendste of de mooiste? Leg die foto voor je, zodat je hem goed kan zien. Schrijf nu het verhaal van deze droom. Let ook op de manier waarop de droom verteld wordt. Meestal is dat helemaal niet zo logisch als in het dagelijkse leven. (Schrijf deze hulp-vragen op het bord):

- Welke droom hoort volgens jou bij deze foto?

- Wat zou jij doen als je in die droom was?

E) Leg je verhaal bij de foto in het programmaboekje.

DAG 2

Nodig: per kind één programmaboekje, papier en pen.

Tijdsduur: ongeveer anderhalf uur.

A) Lees de eerste bladzijde tekst (naast de rolverdeling). U leest voor, de kinderen lezen mee.

B) Lees vervolgens gezamenlijk het boekje door. Werk telkens per twee bladzijden: de linker en de rechterpagina horen steeds bij elkaar. Laat elk stukje tekst door een ander kind lezen. Wijs steeds een kind aan. Deze mag zelf kiezen welk tekstje hij of zij voorleest. Ze mogen dus zomaar ergens beginnen. De citaten moeten soms door een jongen en een meisje gelezen worden.

C) Per twee bladzijden (links en rechts) zijn er vragen bedacht. Deze stelt u telkens nadat er twee bladzijden gelezen zijn. Laat telkens een paar kinderen aan het woord, maar het kan natuurlijk gebeuren dat over de ene vraag langer wordt gepraat dan over de andere. Alle antwoorden zijn goed. Foute antwoorden bestaan niet. Iedereen heeft immers z'n eigen dromen en gedachten. Hieronder staan de vragen op een rij:

De bladzijden met de foto van de jongen met het bootje.

- Waar zijn dromen van gemaakt, volgens jou?
- Is dit plaatje een droom of is het werkelijkheid? Waarom denk je dat?

De bladzijden met de foto van de hondenkop.

- Geloof jij dat je kunt ingrijpen in je eigen droom? Hoe zou je dat doen?/Waarom kan dat niet?
- Is dit een man met de kop van een hond? Of is het een hond met het lijf van een man?

De bladzijden met de foto van het poolijs.

- Wie droomt er op deze foto volgens jou: de man of de ijsbeer?
- Is dit de droom van iemand die op de Noordpool woont? Of juist van iemand uit de woestijn?

De bladzijden met de foto van de mus in het hek.

- Wat is, volgens jou, het verschil tussen dromen en wakker zijn?
- Waarover zou die mus dromen, denk je?

De bladzijden met de foto van de klok en de hand.

- Op welke tijd wil de hand de wijzers zetten? Waarom denk je dat?
- Gaat de tijd in jouw dromen wel eens anders dan overdag? (Ineens is het nacht, terwijl het net nog ochtend was?) Weet je nog zo'n droom?

De bladzijden met de foto van de man met de sleutelbos.

- Wat vindt jij spannender: een droom of wat je meemaakt als je wakker bent?
- Hoe zou jij deze man noemen als je over hem droomde? Verzin een naam voor hem.

De achterkant van het boekje ('dromen zijn de gedachten van het hart').

- Waarom dromen mensen, denk jij?

C) De verhalen die op dag 1 zijn geschreven, zitten nog in de boekjes van de kinderen. Na het gesprekje over de vragen, kunt u telkens één kind het verhaal laten voorlezen. Daarna gaat u door naar de volgende twee bladzijden.

D) Als u op deze manier het hele boekje gezamenlijk gelezen hebt, vraagt u ter afronding:

- Lijken de verhalen die jullie gisteren geschreven hebben op dromen? Waar merk je dat aan?
- Wat hoort er nu echt bij een droom, volgens jou?

Probeer samen te komen tot een lijstje karakteristieken van dromen. Dat mag dus van alles zijn. Elk idee is goed. De meeste aspecten zijn natuurlijk al in het afgelopen uur genoemd.

N.B. Geeft u de boekjes nog niet mee. Misschien wilt u ze na de voorstelling nog gebruiken.

VOORSTELLEN VOOR EEN NAGESPREK

De volgende punten kunt u gebruiken als aanzet tot een nagesprek in de klas.

Over het verhaal

- Denk jij dat het de eerste keer is dat de Witte Koning en de Zwarte vechten om de macht?
- Denk je dat het de laatste keer is? Waarom?

Over dromen en werkelijkheid

- Wat was er in dit toneelstuk allemaal gedroomd en wat was 'echt'?
- Zijn dromen echt? Waarom wel/niet?
- Wat is het verschil tussen dromen en wakker zijn?
- Wat is spannender: een droom of wat je meemaakt als je wakker bent? Waarom?
- Vraag jij je wel eens af waarom je iets hebt gedroomd? Weet je dan ook waarom?
- Waar komen dromen vandaan, volgens jou?
- Denk je nu anders over dromen dan voor de voorstelling? Wat is het verschil?

Over doodgaan

- Wat denk jij dat de liefste wens is van Axel?
- En van Agnes?
- En is die wens in vervulling gegaan? Kun je uitleggen hoe en waarom?
- Laten mensen volgens jou iets achter als ze doodgaan? Wat bijvoorbeeld?
- Wat laat Axel achter in dit verhaal?

Het lijkt ons van belang om in het achterhoofd te houden dat er nooit maar één antwoord is op dit soort vragen. Er bestaat geen 'goed' of 'fout' antwoord. Er kan verschillend over gedacht worden. De bedoeling van een nagesprek is dat de kinderen ontdekken dat iedereen de voorstelling op z'n eigen manier beleefd heeft. Deze vragen zijn dan ook niet bedoeld om op het bord te zetten. Het is veel spannender om na afloop een gesprek te voeren waarvan u van tevoren niet weet waar het uit komt. Bedenk dat er stiltes kunnen vallen bij dit soort gesprekken. Dat maakt het extra spannend wie er weer iets gaat zeggen, en wat...

EXTRA SUGGESTIES

Programmaboekje

U kunt na afloop van de voorstelling het programmaboekje weer gebruiken. U zou bijvoorbeeld kunnen vragen of er nu, na de voorstelling, plaatjes of teksten zijn die een andere betekenis hebben gekregen. Wat is er anders dan je gedacht had? Een voorbeeld: de afbeelding van het poolijs-landschap zou na afloop geassocieerd kunnen worden met de vader van Axel die in het ijs gevangen zat. Het bootje en het horloge blijken in de voorstelling voor te komen, net als een grote klok en de honden-mannen. Dat zag er in de voorstelling allemaal net even anders uit dan op het plaatje. Er kunnen ook minder letterlijke associaties zijn, zoals de dood van Axel (bijvoorbeeld bij de tekst van de gestorven oma) of de eigenzinnige manier waarop dromen verlopen (bijvoorbeeld bij het citaat 'Ik droom de tijd, alle tijd die ik heb.').

U kunt de kinderen zelf een programmaboekje laten maken: welke teksten en plaatjes zouden zijzelf uitkiezen als ze een boekje mochten maken? U kunt het materiaal uit tijdschriften en kranten laten knippen en erbij laten tekenen en schrijven.

Recensie

U kunt de kinderen een recensie van de voorstelling laten schrijven. Of vraag hen op te schrijven wat zij gedaan zouden hebben als zijzelf in de droom van Axel waren geweest.

Chinese gelukstekening

In Japan en China maken veel mensen op oudjaarsdag een speciale tekening. Dat doen ze om goede dromen op te wekken. Zij geloven dat het belangrijk is wat je in de eerste nacht van het nieuwe jaar droomt. Heb je een goede droom, dan krijg je een jaar vol geluk. Heb je een akelige droom, dan komt er een ongeluksjaar aan. Daarom is het verstandig een mooie tekening onder je kussen te leggen. Probeer eens zo'n droomtekening te maken. Bewaar de tekening in het programmaboekje.

Droomverhalen

De kinderen kunnen hun dromen opschrijven. U kunt deze verhalen fotokopiëren en in de klas gebruiken als discussiemateriaal. Als een kind dat niet prettig vindt, mag het 'geheim' boven het verhaal zetten. Looft u een prijs uit voor ieder kind dat een beschrijving van een droom inlevert dat minimaal een halve bladzijde lang is. Deze kunnen ook thuis opgeschreven worden. Op deze manier vergroot u de woordenschat van de kinderen. Hun verhalen zullen ook steeds langer worden. Elk kind kan zijn verhalen in z'n eigen programmaboekje bewaren. U kunt de dromen ook bespreken in de kring. Laat elk kind vertellen en stel vragen zoals: Beschrijf de droom. Wat gebeurde er? Wat deed je? Hoe liep het af? Was je bang? Waren er nog andere mensen? Waren er dieren bij? Was je buiten of binnen? Wat voor weer was het? Vermijd pogingen om de droom te interpreteren. Laat dit aan de kinderen zelf over. Elke uitleg die een kind van zijn droom geeft, is goed.

Droomsommen

Lees gezamenlijk de bladzijde met de foto van de jongen met het bootje nog eens. Ook de pagina met de foto met de mus leent zich voor rekensommen. Zet op het bord (afhankelijk van de groep het niveau aanpassen):

- Elk mens heeft 3 dromen per nacht. Hoeveel dromen heb je dan in een week?
- Hoeveel dromen hebben jij en een vriend(in) samen in één nacht?
- Hoeveel dromen hebben jullie samen in een week?
- Stel dat je 4 dromen in één nacht hebt. Hoeveel dromen heb je dan in een week? En in 2 jaar?
- En in je hele leven (als je 70 jaar oud wordt)?
- Hoeveel dromen herinner jij je meestal van één nacht? Hoeveel zijn dat er dan in een week?
- Hoeveel dromen heeft een muis in één nacht als hij acht uur slaapt?
- Hoeveel uur moet een olifant slapen in een nacht om vier dromen van twee uur te hebben?

